A, B, C- och lärobok n:o 1. Särdeles för allmogens barn, som begynna at läs...

Modeer, Adolph,

1700-1829 78 Hzaa Br.

KUNGL BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

A, B, C=

Och

Lårobok

N:o 1.

Sårdeles för

Allmogens Barn,

Som begynna at låsa.

Af

A. Larsson.

pseud. för Ad. Modeer

Man bemödar sig at förbättra Åkerbruket,
at förädla Boskaps=afweln; — men! Människjan....?

Stockholm,
Tryckt hos Johan A. Carlbohm, 1797.

(Erindringar för Skolemästaren.)

Om Bokstäfwernes Ljud.

Sjelfljudande Bokstäfwer kallas de, hwilka hafwa et enkelt Ljud så wäl hwar för sig, som då de äro tilhopasatte med andre Bokstäfwer; til Exempel: a höres likswäl i och för sig sjelf som i Ordet all.

Medljudande äro sådane Bokstäfwer, som för sig sjelfwe tyckas ljuda likswäl som woro de sammansatte af twå Bokstäfwer, til Exempel l såsom wore det sammansatt af e och l; men tilhopasatt med en sjelfljudande Bokstaf, förswinner det förre Ljudet, til Ex. i Ordet All har nyßnämde e förswunnit.

Bokstafwen c läses såsom k framför a o u och alle medljudande Bokstäfwer: såsom Capitel, Corporal, Curir, Christen, Claß; men framför e i och y läses c såsom ſ, til Exempel: Cederträd, Cirkel, Cypreßträd; c framför k eller h gör wiße Ords uttal lättare, och ſiſtnämde Bokstäfwer starkare, til Exempel: täck, och; äfwenså i flerstafwige Ord, til Exempel myckет.

E läses gemenligen såsom ä, och o såsom å, når en eller flere medljudande följa efter i samma Stafwelse, til Exempel: henne, Rock.

F läses i Slutet på en Stafwelse, såsom w; til Ex. af, lif, blif-wa.

G behåller sit naturliga lena Ljud framför e i y och ö, til Ex. genom, gifwa, Gyllenduk, Gördel: undantagande wiße Ord såsom Ägendom, Läger, hwaruti g har et hårdt Ljud, äfwen som framför a o u och å, til Ex. gammal, god, Guld, gå. Då samme Bokstaf fördubblas, har den äfwen et hårdt Ljud, til Ex. Dagg, Ägg.

H framför en annan medljudande Bokstaf, höres icke; til Ex. hwad, hwit, Hwete, hwilken.

Ph läses såsom f, til Ex. Prophet.

T läses såsom ts, når i med en annan sjelfljudande Bokstaf efterföljer inuti et Ord af flere Stafwelser; til Ex. Pontius, condition.

c e a å å q g
v o ó p y h b d
r x t i u n m w
j l k ſ ſ ſſ ff ſt ſk
s ß z ʒ.

a e i o u y å ä ó.

b c d f g h j k l m n p q r
ſ t w x ʒ.

a b c d e f g h i j k l m n o
p q r ſ t u w x y z å ä ó.

A B C D E F G H I K L
M N O P Q R S T U V
W Æ X Z Å Ä Ö.

A B C D E F G H J K
L M N O P Q R S T U
V W X Y Z Å Ä Ö.

(Erindring för Skolmåstaren.)

Angående Bokstäfwernes lärtare kännande.

Barnen lära lättast Bokstäfwerne, då Skolmästaren både särskildt och jämförelse-wis förklarar Bokstäfwernes Daning, eller Form, til Exemp. Bokstafwen c är en til

wänster likſom krökt Strek eller ſåſom en litet krokryggig Gubbe, med et Gap eller Näbb ofwantil; Bokſtafwen e är aldeles lik c undantagande at berörda Näbb är ſluten til en Ögla eller Snedruta; o. ſ. w. med de öfrige Bokſtäfwer, til hwilkas Drag och Daning Skolmäſtaren kan uttänka flerehanda paßande Liknelſer.

Angående Skiljetekn.

, Comma (ſtrek), utmärker någon Del af en Mening.

: Colon (twenne Prickar) tilkänna gifwer en ſtörre Mening; ſtundom beteknas dermed et förkårtadt Ord, til Ex. 2:ne, läſes twenne; det utmärkes ock med allenaſt en Prick, ſåſom nyßnämde Ex. ſom betyder Exempel.

; Prick med Comma, utmärker en ännu ſtörre Mening.

. Prick eller Punct, utwiſer en hel eller ſlutad Mening.

' Stafwelſe-tekn.

- Binde-tekn.

? Fråge-tekn.

! Utrops-tekn.

() Kramlor eller Inſlutnings-tekn.

" Lån-tekn, ſom utmärker at någon annans Ord anföras.

' Afkårtnings-tekn, ſom utmärker at någon Bokſtaf i et Ord är utlämnad.

:,: Uprepnings-tekn, ſom erindrar at föregående Ord böra twå Gånger läſas eller ſjungas.

§ Paragraph (Afdelnings-tekn), hwarigenom et långt Stycke fördelas uti mindre Stycken.

Angående Stafningen.

Ord, kallas flere ſammanlagde Bokſtäfwer, ſom utgöra någon Bemärkelſe.

Hwart och et Ord har lika få många Stafwelſer, ſom ſjelf-ljudande Bokſtäfwer.

Uti flerſtafwige Ord, delas medljudande Bokſtäfwerne efter Ljudet eller Uttalet; til Ex. Fader, Him-mel, Läng-tan.

(Om en Lärobok ſkulle innefatta alt, ſå ſkulle den blifwa alt för widlöftig: Lärjungen ſkulle då göra alt, och Skolmäſtaren intet).

Öfnings-exempel uti Stafningen.

ag, al, as, ar. bi, bo, by. de, di, du, dy. ed, ek, ei, en, et. fy, få, få. gå. ha, ho, hu, hy, ho. id, il, is, ju. ko. le, lo, lå, lå. mo, må, mö. nu, ny, nå. ok, om, os. på. ro, rå, rö. se, so, sy, så. te, to, tu, ty, tå, tö. uf, up, ur, ut. we, wi. yr, yr. åk, ål, åm, år, ås, åt. ån, år, åt. ök, öl, öm, ön, ör, ös.

agn, bad, cur, dag, eld, fin, gud, hus, jul, kar, lag, mod, not, ord, par, rak, son, tro, udd, wän, ymp, zir, ägg, ört.

ackt, blad, carl, damb, erts, full, glas, hand, jagt, kalk, ljuf, mask, natt, pors, qwal, rönn, själ, tall, unts, wall, yngl, zink, årfd.

björn, claß, clerk, dwärg, frisk, glatt, hjelp, kropp, ljung, minst, njugg, präst, qwick, råsst, strax, tröst, wärld, yngst, ängst, äldst.

Exempel för Stafning och hopläggning af flere Stafwelser.

Mån-ni-skjan tån-ker, ta-lar: Dju-ren haf-wa lå-ten. Hun-den är tro-gen, Räf-

wen li=stig. Swi=net ro=tar, Mull=wa=den gräf=wer. Ha=ren rädd, Ek=or=nen qwick, Ox=en stark, Ge=ten dri=stig, Hä=sten snabb.

Hö=ken röf=war, Ska=tan sqwatt=rar, Lär=kan sjun=ger. Gro=dan skor=rar, Or=men bi=ter. Å=len sling=rar, Löj=an stim=mar, Gäd=dan slu=ker. Flu=gan är näs=wis, Nyc=kel=pi=gan from, Ge=tin=gen stic=ken, Gräs=hop=pan snäl, Som=mar=fo=geln fa=ger. Sni=geln läng=sam, J=geln blod=tör=stig, Snäc=kan för=sik=tig.

Trä=den gif=wa skug=ga och Frukt, Blom=mor=na fäg=na ö=gat och up=fri=ska med de=ras luckt, Grä=sen läm=na fo=der och nyt=ti=ge frön. Gul=det glim=mar, men är stumt: Silf=ret klin=gar; Bly=et är mju=kast, Kop=parn seg, Jär=net hårdt och nyt=ti=gast, Ste=nen o=om=bär=lig.

Tup=pen gal, nat=ten haf=wer slu=tat, da=gen bör=jat: jag har sof=wit, jag är glad. So=len ly=ser och up=wär=mer, Lam=met hop=par och Fo=geln sjun=ger. Lun=dar, Å=krar och Än=gar stå här=ligt. Bi=et be=sö=ker Blom=stren at häm=ta Ho=ning och Wax, och My=ran ar=be=tar fli=tigt at bort=ren=sa Af=fal=let. Den wäl an=sa=de Ko=en gif=wer ym=nig och god Mjölk. De lä=skan=de Bä=ren mog=na.

Den wäl=sig na=de Hö=sten kom=mer, som åt den fli=ti=ge gif=wer Bröd och

Dric=

Dric=ka, Åp=plen och Jord=på=ron. Den står=kan=de Win=tern in=går se=dan ef=ter hand, och hu=ru lått å=ker man ic=ke på Kjål=ken. Man slög=dar och byg=ger: man syr, spin=ner, stic=kar och wäf=wer; man til=wär=kar så=le=des bå=de för e=gen nöd=wän=dig=het, och åf=wen för an=dra mot be=tal=ning. Man re=ser til Mark=nad och Stad at säl=ja si=na Wa=ror, och at å=ter=fö=ra Pen=nin=gar til=li=ka med det nöd=wän=di=ga som blif=wit in=köpt.

Jag ser mån=ga Mån=ni=skjor, som gö=ra myc=ket nyt=tigt åt sig, åt an=dra, och åf=wen åt mig. Skräd=da=ren gör klä=der åt mig, Sko=ma=ka=ren gör mig Skor och Stöf=lor, Skol=mä=sta=ren lär mig lä=sa samt skrif=wa och räk=na: Ack! så will jag nu rätt fli=tigt lä=ra, på det jag ock mät=te kun=na gö=ra nyt=ta åt mig och åt an=dra når jag blif=wer stor.

Det är mig kärt då nå=gon hjel=per mig upp, om jag fal=ler: O! så will jag ock hjel=pa an=dra. Då jag är hung=rig el=ler tör=stig, så sma=ka Bröd och Dric=ka mig gan=ska wäl: der=fö=re will jag gif=wa nå=got åt den, som ej har at ä=ta el=ler dric=ka, och der=om är nöd=ställd.

Då jag får ny=a klä=der, så säg=na de mig; men om nå=gon smut=sar el=ler sön=der=rif=wer dem, blif=wer jag der=öf=wer sorg=sen. Jag will för=den=skull al=

drig gö=ra nå=gon an=nan så=dan ska=da el=ler be=kym=mer.

Den som å=ter el=ler dric=ker för myc=ket el=ler det som är o=sundt, blif=wer sjuk, får plå=gor och kan ic=ke wa=ra glad: alt=der=fö=re will jag ack=ta mig för så=dant.

När Barn su=pa Brån=win el=ler an=dre het=si=ge dryc=ker, blif=wa de y=re, sju=ke och kun=na dö der=af: alt=så will jag ic=ke sma=ka nå=got så=dant.

Mån=ge Barn haf=wa blif=wit sju=ke och äf=wen dödt der=af at de å=tit warmt Bröd och he=ta Ka=kor. För=den=skull will jag lå=ta mit Bröd och mi=na Ka=kor först swal=na in=nan jag å=ter der=af, på det jag må wa=ra frisk och glad.

Ock=så kan man blif=wa sjuk och dö, om man häf=tigt dric=ker kallt, el=ler ut=stål=ler sig för drag=luft når man är myc=ket warm och swet=tig: jag will der=fö=re al=drig dric=ka kallt el=ler af=swa=la mig u=ti ky=lig luft, då jag är up=het=tad och swet=tig.

JON för=frös si=ne hån=der för=lid=ne win=ter, e=me=dan han gick ge=nast utur köl=den och höll hån=der=ne för el=den at up=wär=ma dem; men CARL, som långt lång=re lu=pit u=te i köl=den, för=frös ic=ke si=ne hån=der, e=me=dan han twät=ta=de dem med snö och kallt watn och al=le=

nast

naſt gick fram och til-ba-ka i Stu-gan u-tan at kom-ma för el-den. Jag ſkall der-fö re gö-ra ſom den för-ſick-ti-ge CARL, och al-drig ſå-ſom JON il-la gjör-de.

Den för-ack-tas och får o-hel-ſa, ſom ej häl-ler ſig och ſi-ne klä-der ren-li-ge: jag will der-fö-re al-tid häl-la mig ren-lig, på det jag må wa-ra friſk, och åf-wen haf-wa den glåd-jen, at man kal-lar mig en ſnygg Mån-ni-ſkja.

När jag le-ker, ſkall jag ack-ta mig för el-den at jag ic-ke brän-ner mig el-ler tän-der eld på huſet: jag ſkall ack-ta mig för at fal-la i brun-nen el-ler wat-net, at jag ej må drunk-na; och jag will wa-ra war-ſam för alt an-nat ſom kan gö-ra ſka-da.

Det är en glåd-je när Bar-nen le-ka med hwar-an-dra, och al-le ål-ſka hwar-an-dra: åf-wen-ſå at al-le å-ro e-ni-ge. Twärt-om är det be-dröf-we-ligt, när Bar-nen ej å-ro e-ni-ge och ej ål-ſka hwar-an-dra, u-tan gö-ra hwar-an-dra led-ſam-he-ter el-ler ſlås.

Et Barn ſom ly-der, går-na lä-rer och är fli-tigt: blif-wer ål-ſkadt af al-la. Et Barn ſom ic-ke ly-der det ſom godt och nyt-tigt är, får er-fa-ra at det gör o-rätt och blif-wer ſtraf-fadt. Ack! ſå will

jag al-tid lå-ra och wa-ra fli-tig, åf-wen lyd-ack-tig i alt hwad godt är.

(Sedan föregående Stafnings-Exempel blifwit genomstafwade, måste Lärjungen åter gå dem igenom. När han sedan kan wäl stafwa, börjar han å nyo på deße Exempel för at läsa dem rent efter hwarje Stafwelse. Och ändteligen läser han deße Exempel igenom för at begripa deras Innehåll och Mening som, genom Samtal, af Läromästaren blifwa närmare förklarade och uplyste. Innan alt detta skedt, bör Läromästaren icke låta något af följande läsas).

Exempel för ren Läsning.

(Som under Läsningen af Läromästaren, genom Frågor och Swar samt flere Exempel, än närmare bör förklaras).

Jag kan se, höra, smaka, luckta och känna: det samma kunna ock Djuren göra; Men jag wet at detta är en liten Bok. Jag kan säga hwad jag tänker. När jag är hungrig, kan jag begära Mat. Jag wet, at af et Frö, blifwer en Wärt. Jag kan eftersinna hwarföre et Hus har Dörrar och Fönster. Men alt sådant kunna icke Djuren weta eller lära, utan allenast Människjan.

Jag är altså en Människja, och äger fördenskull et stort Företräde framför Djuren. Men at jag kan betänka detta, at jag kan weta och eftersinna hwarföre, hwaraf och hwartil et Ting är: det kommer ifrån något lifacktigt och wärkande som jag märker finnas inom min Kropp, och det är min Själ.

Ack

Ack huru lyckelig är jag at jag blifwit en Människja: det är, at jag erhållit en så ädel Själ uti en så wäl danad Kropp!

Jag ser hwarjehanda Djur, Blomster, Trän och Frukter: ingen Människja kan göra något sådant. Intet Hus kan, af sig sjelft, tilkomma eller blifwa wid Magt: fördenskull hafwa ej eller förstnämde Warelser gjordt sig sjelfwe. Hwarifrån måtte då berörde Warelser först hafwa tilkommit?

Det måtte altså wara någon mägtigare Warelse som, af idel Godhet och Wishet, skapat Människjan och det öfriga som äger Lif och wäxer: och det måtte wara samma alsmägtige och gode som faderligen alt sådant wid Magt håller. Detta mägtiga och milda Wäsende är GUD, alle skapade Tings Uphof, Fader, Herre och Beskärmare.

Det skall derföre altid blifwa mig en Glädje at betracka hwad Gud har skapat. Jag skall altid tacka Gud når jag äter, når jag om Morgonen upstår, och om Aftonen når jag lägger mig. Jag skall prisa honom i mit Hjerta når jag ser de sköne Fälten af Säd, Träd och Gräs, och de förundranswärde Djuren och Kråken som allestädes finnas.

Det Latinske A, B, C.

c e o œ ȯ g s
d q b p a æ å å
i r t u n m w v y x z
l j f ff ſ ſſ h k ſk ſt
ct &

---

a b c d e f g h i j k l m n o p
q r s ſ t u v w x y z å ä ȯ
ff ſſ ſk ſt æ œ ct &

A B C D E F G H I J K L M
N O P Q R S T U V W X Y
Z Å Ä Ö.

A B C D E F G H I J K
L M N O P Q R S T U V
W X Y Z Å Ä Ö.

Tän-

Tänkeſpråk.

Herrans Fruktan är Wishetens Begynnelſe.

Lät låra dig i Ungdomen, ſå varder du vis intil Ålderdomen.

Gif ackt på alt hvad du ſåger, och vet at intet Ord kan fullkomligen återkallas.

Den ſom en Gång ſagt Oſanning, tror man icke gårna mer.

Den tanklöſe lår alsintet, och den late måſte lida Hunger.

Den enviſe och egenſinnige, är obehagelig både för ſig ſjelf och för andre.

Onde Exempel förderfva gode Seder.

Et klokt och dygdigt Barn, år ſin Faders Glådje och ſin Moders Åra; men et illa artadt Barn, år deras Gråmelſe och Bedröfvelſe.

Hedra den gråhårige, ty du tånker ock blifva gammal.

At icke förolåmpa någon, och at uphjelpa den ſom fallit: det är rått och vackert; men at tilgifva den ſom gjordt ſig något emot, det är ånnu vackrare.

När det går dig väl, ſå beſinna at det åter kan gå dig illa: var derföre aldrig ſtollt. Går det dig illa, ſå tånk at det åter kan gå dig vål: blif derföre aldrig förſagd.

War altid tackſam och nöjd med hvad

hvad man gifver dig: den oförnöjde blifver aldrig mått.

Den som är renlig, glad och tjenstacktig, blifver af alle omtyckt och hedrad.

Hvad du i Dag kan göra, upskjut icke tils i Morgon; ty du vet ej om du då kan göra det.

Om et Arbete icke strax lyckas dig, så blif derföre icke modfåld: ty alle äro Barn i Början, men genom Flit och Öfning vinner du Fullkomlighet.

Tala och gör aldrig något, som du icke ville at hela verlden skulle se och höra.

Ehvad du gör, tänk alltid på Ändan, så gör du aldrig illa.

Gode Ordspråk.

Ondt Snack och Tal förkränka gode Seder;
Men godt Utsåde gifver en god Skörd.

Morgonstunden har Guld i Munnen.
Den som först kommer, får först malet.
Lättjan är Lasternas Moder.
Som Arbetet är, så är Lönen.

Det är ej något ondt, som icke något godt åtföljer.

Af

Af en liten Olägenhet lär man at fördraga en större.
Efter Rägn skiner Solen.
Tålamod öfvervinner alt.

Gjord Gärning står ej at ändra.
Wärket prisar Mästaren.
Herrns Öga gör Hästen fet.

Det är ej alt Guld, som glimmar.
Med mycket kan man väl hushålla, med litet hjelper man sig ock fram.
Alt för mycket, är osundt.
Många Kockar laga ingen god Soppa.
Man lefver icke för at äta och dricka, utan man äter och dricker allenast för at uppehålla Lifvet.

Den som går i Borgen, går ock i Sorgen.
Enighet bygger Hus, men Tvedrägt rifver det neder.
En mager Förlikning är bättre, än en fet Process.
En Fogel i Handen är bättre, än tio i Luften.
Man bör ställa Munnen efter Matsäcken.
I Dag röd, i Morgon Död.
Alt har sin Tid.

Små Förtäljningar.

Skogen och den unge Bonden.

En Skatte-Bonde hade et skogvuxet Fält, hvilket icke gjorde honom den Nytta, som då det vore odladt til Åker. Han updrog derföre åt sin äldste Son at afrödja samme Fält.

Bemälte Yngling gick åstad. Men då han öfversåg Widden af berörde Fält, blef han ovillig och tänkte: detta är et Arbete, som jag i hela min Lifstid icke kan fullborda! Modfäld kastade han sig under et Träd, tilbragte dagen med murrande, sofvande och at göra intet.

Fadern fann då snart hvari Felet bestod. I Stället för at förebrå Sonen Ohörsamhet och göra honom modfäld, sade han til honom: jag har gjordt orätt; detta Göromål är för en enda Människja alt för mycket. Men hvad menar du? Skulle du ej tiltro dig at kunna afrödja et litet Stycke häraf allenast af tjugo Steg i Fyrkant?

Sonen blef strax villig dertil, grep Göromålet an, och efter åtta til tio Dagar hade han fullkomligen värkstält det.

Wäl, sade Fadern: skulle du ännu vilja försöka et lika Stycke? Sonen, som gladde sig öfver det han redan uträttat, var genast beredvillig, och deraf följde äfven en snar Wärkställighet.

På samma Sätt gick det vidare til, och innan Sommaren hunnit til Slut, var hela merberörde Fält fullkomligen afrödjadt.

Af-

Afskräck dig aldrig vid första påseendet af et stort Arbete: grip det småningom an, och du skall finna at du säkrare och lättare fullbordar det. Det finnes föga något i Werlden, hvad icke genom trägen Människlig Tiltagsenhet och Flit kan uträttas.

De två Söner.

En Man hade två Söner, han gick til den förste och sade: "min Son! gack och arbeta i Dag uti min Wingård". Han svarade: jag vill icke; men sedan ångrade han sig, och gick åstad. — Therpå gick Mannen til den andre Sonen och bad likaledes honom at gå uti Wingården. Han svarade: ja, Herre; men gick dock icke. — Hvilken af these två efterkom nu sin Faders Wilje? (*Math. Evang.* 21: 28.)

Fabler.

Biet och Bromsen.

Det var en Gång en Broms, som kom ock fick se et Bi bygga på sina Waxpipor. Hå! sade Bromsen, hvad är detta för et styft, tvunget och långsamt Arbete! Hvartil tjenar det at så afcirkla alt, at så sorgfälligt indela, och at göra alt så rent och fäjadt? I Stället för alt så mycket Anordnande, kunde du väl tio Gånger flyga ut och in för at roa dig.

Oroa mig icke, min Wän! svarade Biet: at uturacktlåta Ordning, har fluteligen mera Bekymmer, Möda och Tidens Förlust med sig;

ſig; *ty hälften af ſine Göromål har den medhunnit, ſom tidigt vänjer ſig vid Ordning och Noggranhet.*

ÅSNAN.

En Åsna företog ſig en Reſa. Mera hungrig än trött kom hon til en Ström. Derom på andra Sidan befant ſig et härligt Blomſterfält, ſom hon med mycken Glädje blef varſe; men huru ſkulle hon komma dit? Nog kunde hon ſimma, men hon ville ock gärna blifva vid ſin vanliga Maklighet. Hvarföre ſkall jag göra mig det Beſvär at ſimma, ſade hon, Strömmen rinner lätt ut, och då kan jag gå torrfotad öfver! Hela Dagen låg hon och väntade, men Strömmen rann ej ut. Hon var nu uthungrad och kraftlös, Aftonen var inne: nu ville hon ſimma, men hon förmådde det icke.

Reſan beteknar Människjans Lefnad: Strömmen utmärker den bortlöpande Tiden: Blomſterfältet på andra Sidan betyder Wälmåga och Förnöjſamhet, hvartil ingen kan komma utan Flit och Möda: Åsnans förhållande beteknar Lättjan, ſom altid gör ſig fåfänge Förſlager. *Den ſom ej nyttjar Tilfället och ſin Ungdoms krafter, blifver aldrig lyckelig, och kommer ſäkert at lida Briſt och Nöd.*

Skal-

Skaldeſpråk.

Store GUD! at Werlden ſkåda,
är at ſe Din Guda-magt:
Til den Ordning der får råda
har Din Wishet Grunden lagt.
Se den Sol på Fäſtet blänker!
Hör, hur tackſam Fogeln är!
Känn den Luckt hvar Blomma ſkänker!
Smaka Frukten Trädet bär!

Ej utan Ändamål, från minſta Maſk tag
aldrig Lifvet,
Han har det ej från dig: det honom är
af Herran gifvet.

En Kropp af Guld och Siden täckt
ej ſällan ſämſta Hjerta hyſer;
Slut ej om Folk af deras Drägt,
i Gärning rätta Wärdet lyſer.

Bättre är et Stycke Bröd,
når ej Helſan briſter,
än ſom Guld til Öfverflöd
då man Helſan miſter.
När jag mig kan äta mätt
utan någon Krämpa,
låter jag en ringa Rätt
all min Wälluſt dämpa.

Hvad nyttigt är, hjelp GUD jag må det lära!
Befiita mig derhos om Dygd och Åra:
Min Ungdoms-tid ej nôta fåfångt borrt,
hvad läras bör, är drygt; men Tiden korrt.

Början til Räknekonsten.

Romerska Ziffror.

I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X. XI. XII.

Swenska Ziffror.

0. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

Med Tilhjelp af de Swenska Ziffror, utmärkas wanligen alle förekommande Räkne-Tal, ehuru store de måge wara.

Så snart et Tal öfwerstiger nio, beteknas det med Tilhjelp af twänne Ziffror som sättas jemte hwarandra: sålunda upkommer 10 (Tio), 11 (Elfwa), 12 (Tolf), och så widare til 20 (Tjugo).

När twå Tiotal eller Tjugo blifwit fullt, börjar man åter at lägga 1, 2, 3 och så widare til, då 0 (Noll) borttages: således får man 21 (Tjugo-et), 22 (Tjugotwå) o. s. w.

Tre fulle Tiotal kallas Tretio och skrifwes 30. Går man längre, förfares, såsom nyss blef sagdt, intil 40 (Fyratio), o. s. w.

När det tionde Tiotalet äfwen blifwit fullt, kallar man det Ett Hundrade och skrifwes

wes 100. Tio Gånger Hundrade kallas Et Tusende, och skrifwes sålunda: 1000.

At räkna utur Minnet.

När man lägger 1 til 1, så har man 2
2 = 1, = = = 3
2 = 2, = = = 4
2 = 3, = = = 5
2 = 4, = = = 6
2 = 5, = = = 7
2 = 6, = = = 8
2 = 7, = = = 9
2 = 8, = = = 10

och så widare. När 3 lägges til 1, så har man 4. När 3 lägges til 2, så har man 5: o. s. w. (Hwaruti Skolmästaren mundteligen bör öfwa Barnet).

Då man har förtjänt 7 Skillingar, och widare förtjenar 5 Skillingar: så äger man 12 Skillingar. (O. s. w. kunna flere Exempel gifwas af Skolmästaren).

När 1 tages ifrån 2, så återstår 1
2 = = = 3, = = = 1
2 = = = 4, = = = 2
2 = = = 5, = = = 3
2 = = = 6, = = = 4
2 = = = 7, = = = 5
2 = = = 8, = = = 6
2 = = = 9, = = = 7
2 = = = 10, = = = 8

och så widare. När 3 tages ifrån 4, så återstår 1. När 3 tages ifrån 5, så återstå 2, o. s. w.

När man äger 12 Skillingar, och skall utbetala 4: så har man icke mer än 8 Skillingar igen.

När 2 tagas 2 Gånger, så har man 4
2 = 3, = = = = = = 6
2 = 4, = = = = = = 8
2 = 5, = = = = = = 10
och så widare. Ålwen så twärtom, när 3 tagas 2 Gånger, har man också 6, o. s. w. När 3 tagas 3 Gånger, så har man 9. När 3 tagas 4 Gånger, så har man 12, o. s. w.

Om man skall kjöpa 3 Alnar Band, och hwarje Aln kostar 2 Skillingar: så belöper sig 6 Skillingar för alla tre Alnarna tilsamman.

När et helt delas i tu, så är hwarje Del en halfwa ($\frac{1}{2}$).
tre, = en tredjedel ($\frac{1}{3}$).
fyra, = en fjerdedel ($\frac{1}{4}$).

När 2 hela delas lika imellan twå Personer, så får hwardera 1 hel.
4 = = = = = = = = = = 2 hela
6 = = = = = = = = = = 3
8 = = = = = = = = = = 4
10 = = = = = = = = = = 5
och så widare. När 3 hela delas imellan tre Personer, så får hwardera 1 hel; men när 3 hela delas allenast imellan twå Personer, så får hwardera 1 hel och en half ($1\frac{1}{2}$).

När 5 delas imellan twå Personer lika, så får hwardera 2 och $\frac{1}{2}$: ty $2\frac{1}{2}$ lagde til $2\frac{1}{2}$, gör 5 hela.

Om $1\frac{1}{2}$ Kanna Mjölk skall utdelas på 3 Kalfwar: så, emedan halfannan Kanna är lika myket som 3 Stop, får hwarje Kalf 1 Stop Mjölk.

(Alt efter Barnens Ålder och Fattningsgåfwa, kan Skolmästaren sjelf upgifwa flere Exempel och Förklaringar).

Korrt

Korrt Utdrag af Bibliska Historien.

(Läses ej utantil, utan så at innehållet kan berättas af Lärjungen, och förklaras då widare efter Behof af Skolmästaren).

Sedan GUD hade skapat Himmel och Jord i all deras Prackt och Fägring, danade han äfwen Människjan ADAM af Jord til en skön kropp af Kött och Ben, och inblåste deri en lefwande och förståndig Själ. GUD skapade åt honom äfwen den första Qwinnan EVA, lika skön och lika förståndig. Bägge införde GUD uti den ljufliga Lustgården Eden.

I samma Lustgård war ibland många andre allenast et enda Träd, hwars wackra Frugt war skadelig för Människjan, som derföre af GUD blef warnad at deraf äta. ADAM och EVA mißbrukade dock sin fria Wilja, som war den största af Människjans medskapade Härligheter: de åto af det skadeliga Trädets Frugt, derigenom förderfwades genast deras goda Natur, och Förderfwet fortplantades genom Födseln på Barnen.

Det onda tiltager ofta likaså, som det goda: de första Föräldrarnas Efterkommande blefwo til större Delen ju längre ju wärre. GUD nödgades fördenskull at straffa Människjorna med Syndafloden, som förderfwade Jorden, och ingen blef från Flodens fördränkande befriad mer, än den rättsinnige

Mannen Noach med sin Hustru och Barn, hwilka frälsades medelst det Fartyg som GUD underwisade Noach at bygga.

Noachs Efterkommande förglömde äfwen med Tiden at wörda GUD. Abraham war, snart sagdt, den ende, som rätteligen frucktade GUD och beflitade sig om en rättskaffens Lefnad. Han erhöll derföre det Löfte at honom och hans Efterkommande skulle wäl gå, och at af dem skulle en Person framkomma, genom hwilken alle Slägter på Jorden skulle, om de wille, blifwa lyckfalige både i Tiden och i Ewigheten: det will säga, Han skulle blifwa Människoslägtets wisaste Lärare, Försonare och Saliggörare.

Abrahams Efterkommande blefwo ock länge lyckelige. För flere ibland dem uppenbarade sig GUD, de erforo Hans nådiga Wilje, och deße underwisade andre huru de rätteligen borde lefwa: Åtskillige af dem hafwa skrifwit de Böcker som finnas i den heliga Skrift eller Bibeln, och deße helige Skrifter hafwa blifwit kallade Gamla Testamentet. En del eller de gode af berörde Efterkommander behagade GUD också antaga såsom sit eget Folk, hwilket kallade sig Juda och Israel, och som erhöllo det af ömnige Frugter wälsignade Landet Canaan.

Så länge nämde Folk trodde på GUD och tilbådo honom, gick det altid lyckeligen och wäl. Men så ofta Laster och Afguda-

dyr-

dyrkan fingo taga öfwerhand, gick det Juda och Israels Folk olyckeligen: de blefwo bekrigade, undertryckte, och fångne; men åter lyckelige så snart de omwände sig til GUD.

Til et Tekn och ständig Erindring om förberörde Löfte och de sälla Följder af den tilkommande Människjoslägtets Saliggörare, hade GUD förordnat Påskalambet som offrades. Denne Saliggörare föddes omsider eller för 1797 År sedan, i Judiske Landet och Staden Bethlehem, af en from Jungfru wid Namn MARIA genom GUDs egen Skickelse. Hon födde altså en Son, som kallades JESUS, och JOSEPH, som war MARIAS tilärnade Man, blef hans Fosterfader.

Den gudlöse Judiske Konungen HERODES fattade wål det Beslut, at låta dräpa JESUS i Waggan; men GUD lät genom en Ängel tilsäga JOSEPH och MARIA härom, och at fly med JESUS til et främmande Land, näml. Egypten. När den illake Konungen war död, blefwo de genom en Ängel åter derom underrättade, då de wände tilbaka och satte sig ned uti Judiske Staden Nazareth.

JESUS wäxte til, och blef högeligen älskad af alle: Han war ock redan mera förständig och godhjertad, än alle andre Barn, utan all Egensinnighet, stilla, artig och lärde gärna. Då han war tolf År gammal,

gjor-

gjorde Föräldrarne med honom en Resa til Judiska Hufwudstaden Jerusalem. Der gick han i Templet, hörde och frågade Lärarne om GUD. Hwar och en förundrade sig öfwer hans skickeliga Frågor och Tal, äfwen som öfwer hans stadgade upförande.

Sedan JESUS med Föräldrarne til deras hemwist återkommit, hjelpte han sin Fosterfader i Timmermans Handtwärket, och förtjenade dermed så mycket han behöfde til nödige Kläder och Föda. Men när han war tretio År tog han Afsked från sine Föräldrar, och lät döpa sig af Johannes Döparen. Just då det skedde, öpnade sig Himmelen öfwer JESUS, et klart Sken omgaf honom, och en Röst från Himmelen lät höra sig som sade: "denne är min älskelige Son, i hwilken jag hafwer et godt Behag".

Nu började Folket få en än högre Aktning för denna Guda-människja, samt önskade så se och höra honom. Han förmante alle at älska, råda och hjelpa hwarandra; icke tilfoga något lidande, utan fast mer at hafwa Tålamod; ingen skulle förhäfwa sig öfwer den andre, ingen träta eller slås med någon; man borde wara måttelig i Mat och Dryck, altid flitig i gagnelige Göromål, och då altid wara wid godt Mod när man besinnade, at GUD älskar den sediga Människjan, och förgåter ingen. Han föreställde Människjorna

na at tro eller hafwa en hjertelig Tilförsickt til GUD, och wara förfäkrade at alt är dem nyttigt som han bjuder göra, men at alt wore dem skadeligt för hwilket han, genom sit Ord, warnade dem. Och den som efterkom alt sådant, skulle komma til GUD och alle salige i Himmelen, at där njuta en ewig Glädje; men annars blifwa olyckfalig.

Sådane Tal höll JESUS allestädes hwart han kom: och hwareft han träffade någon sjuk, så gjorde han honom helbregd om han trodde. De blinde gaf han Synen igen, de lame återställdes Bruket af sina Lemmar, de döfwe fingo deras Hörsel, de döde upwäcktes, allenast med et enda Ord då han så för godt fann. De oskyldige Barnen tog han gärna i sin Famn, och wälsignade dem. Han antog tolf Apostlar eller Sändningebud, dem han underwiste och gaf Magt at allestädes omkring åter underwisa Människor, och gjöra dem helbregda.

Otalige mottogo med Glädje JESU milda Föreställningar och Wälgärningar; Men ännu flere tyckte mera om at lefwa i deras Wällust än i Mätteligbet, mera älskade Högmodet och Girigheten som kom dem at förtrycka och präja, m. m. För alle sådane war Sanningen bitter, och de woro således omsinkte at rödja JESUS utur Wägen. De läto gripa och föra honom til orättrådige

Domare, de köpte en af hans Lärjungar Judas Ischariot at utlefwerera honom: de legde falske Witnen: de försmådade och slogo honom, och de dömde honom, som war den oskyldigaste och mest wälgörande ibland Människjor, at Långfredagen korsfästas tillika med Röfware.

JESUS dödde såsom Människja med det owanligaste Tålamod, och af idel Kärlek bad han GUD för sine Fiender wid sista Pusten af sin Lefnad, då Solen förmörkades, Jorden skalf och Bergen remnade: hwilket alt intygade om hans Oskuld och Helighet. Han begrofs i en uti et Berg uthugggen Graf, som blef kringsatt med Wakt och förseglad. Alt blef orubbadt, och likwäl gick han Påsk-Dagen, som war den tredje Dagen efter sin Död, utur Grafwen lefwande, hwilket widare intygade hans Guddomlighet.

Han lät sig sedermera se af många, i hela fyratio Dagar. De som twiflade at han war lefwande, fingo taga på honom och betracka hans Sår. Deß Lärjungar fingo widare Underrättelser och tilsades, at öfwer alt predika hwad de hade af och om honom hördt och sedt, at förmana Människjorna til dygdiga Gärningar och at efterfölja hans Exempel, samt ändteligen at med Orden bestraffa onda Människjor, och försäkra de gode, om en nådig GUD och ewig Salighet.

För at gifwa desse Lärjungar och Lärare samt

samt med deras Ord och Gärningar mera krafft, lofwade han at sända dem sin heliga Anda, hwilket ock skedde på Pingestdagen derefter. Sedan JESUS detta sagdt, sägo hans Lärjungar honom lefwande upfara i Himmelen, och hwarifrån han åter, såsom han lofwat, skall komma wid Wärldens Ända at döma alle lefwande och döde, samt löna dem efter som de här i Tiden upfört sig emot GUD, emot sig sjelfwe, och emot Medmänniskjor.

Et Låf utaf min Tunga, O! JESU, nådigt tag;
Du wärdes Hjertat röra!
Låt detta bli min Tröst:
At Du ock lofwat höra
de späde Barnens Röst.

Exemplaret på Tryckpapper kostar obundet 3 ß.

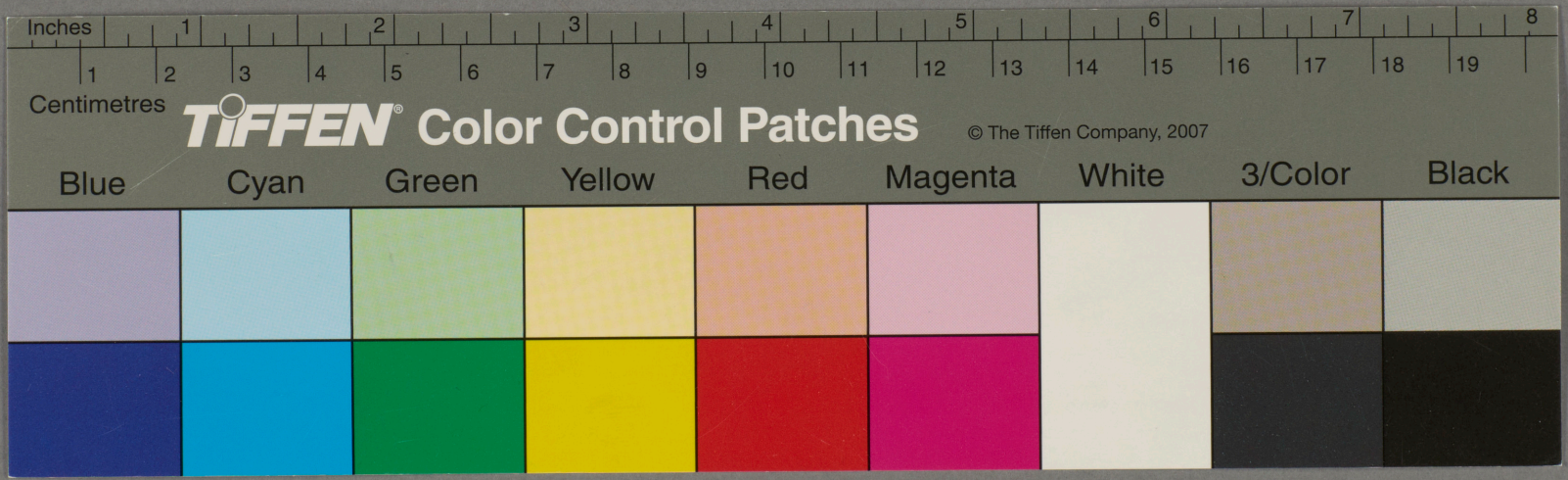
Inches
1
2
3
4
5
6
7
8
Centimetres
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
TIFFEN® Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black